

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра філософії та соціально-політичних наук

**ОПОРНІ КОНСПЕКТИ
ТА ХРОНОЛОГІЧНА ТАБЛИЦЯ**
з навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
спеціальність	017 «Фізична культура і спорт»
назва освітньої програми	01 Освіта / Педагогіка
статус	обов'язкова

Розробники: к.іст.н., доцент Ю.Л.Яковенко

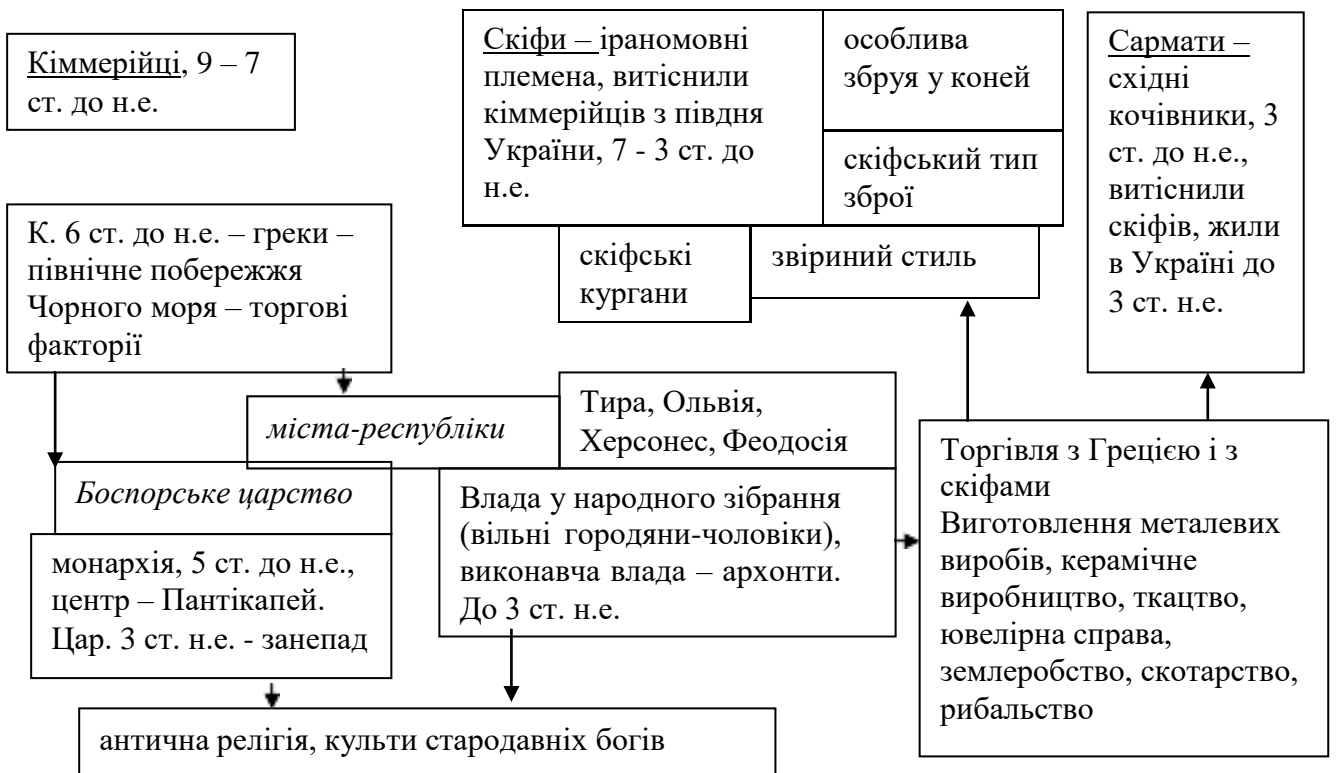
Краматорськ-Тернопіль

2024 р.

Україна в стародавні часи

Трипільська культура 4 тис. назад - Трипілля під Києвом – В.Хвойка			Плоскодонна кераміка з орнаментом
Мідні знаряддя праці	скотарство	язичництво	Свердло для того, щоб проробляти отвори в камені та дереві
патріархат	Розвинене землеробство	протоміста	
Заклала основи землеробської цивілізації, створила основу для появи писемності у вигляді глиняних символів і знаків на керамічних виробах			

Київська Русь

1 етап – середина 9 – кінець 10 ст. Формування староруської держави

<u>Олег Віщий</u> (882-912) – новгородський князь, об'єднав Київську і Новгородську землі, приєднав древлян, мешканців півночі, радимичів. 911 – переможний похід на Константинополь	<u>Ігор</u> (912-945) 915 – мирний договір з печенігами. 941 – поразка від Візантії. 944 – незначна перемога над Візантією. 945 – убитий древлянами.	<u>Ольга</u> (945-964) – дружина Ігоря, знищила 5 тисяч древлян, провела податкову реформу – «урок» - кількість дані, «погост» - місце збору дані. Дипломат. відносини з Німеччиною.	<u>Святослав</u> (964-972) – син Ігоря і Ольги – розгромив Хазар каганат, Волзьську і Дунайську Болгарії. 971 – поразка від Візантії. 972 – загинув в бою з печенігами. Призначав своїх синів в інші міста князями.
--	--	--	---

2 етап. Середина 10 – середина 11 століть. Розквіт.

<u>Володимир</u> (980-1015) – став князем в результаті братовбивчої війни. Приєднав землі вятичей, радимичів. На ю-з межі побудував мережу фортець. 988 – хрестився сам, 989 – хрестив Русь	<u>Ярослав Мудрий</u> (1019-1054) – переміг в міжусобній війні. Збірка законів «Російська Правда». Розширив права церкви. Заснував бібліотеку. Поріднився з королівськими дворами Франції, Візантії, Норвегії. Вища могутність КР	<u>Володимир Мономах</u> (1113-1125) – внук Ярослава М. Помякшив експлуатацію селян, припинив усобиці. 85 успішних походів. Автор «Повчання Володимира Мономаха»	<u>Мстислав</u> (1125-1132) – син Мономаха – зміцнення держави, припинення усобиць захист зовнішніх меж
---	---	--	---

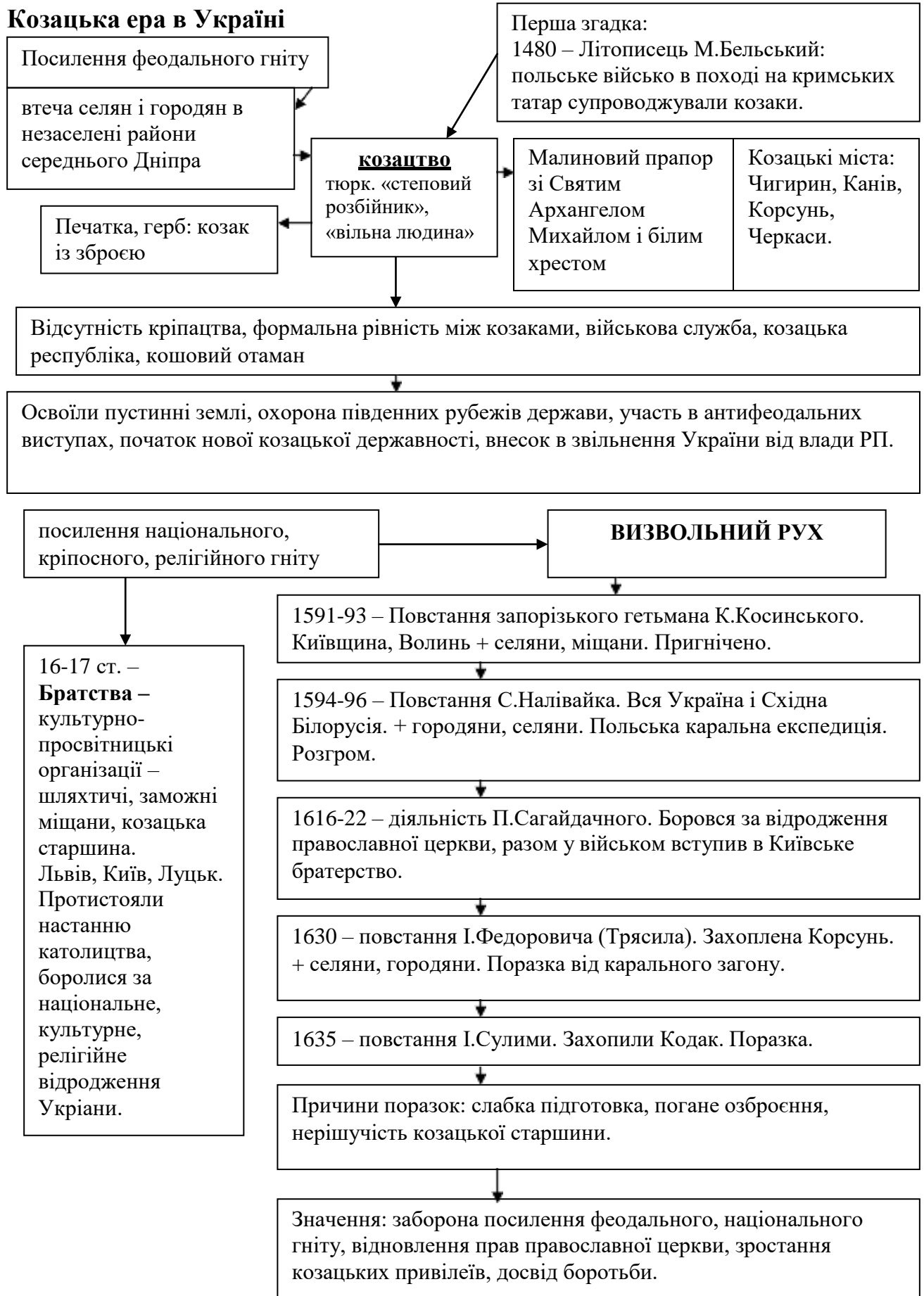
<u>Економіка</u> – натуральне господарство, землеробство, скотарство, ремесло, внутрішня і зовнішня торгівля («з варяг в греки»)	<u>Політика</u> – на чолі держави – великий князь, особиста дружина князя – старша і молодша, питомі князі, рада з князів і старших дружинників, мечники	<u>Соціальна сфера</u> – смерди, закупи, рядовичи, холопи, ізгої. Феодална експлуатація – дань, панщина, оброк.
--	--	---

3 етап. Феодална роздробленість. Зниження обороноздатності. 12 ст. – 12 князівств (велике – Галицько-Волинське), 13 ст. – 50, 14 ст. – 250. 13 ст. – монголо-татарське нашествя.

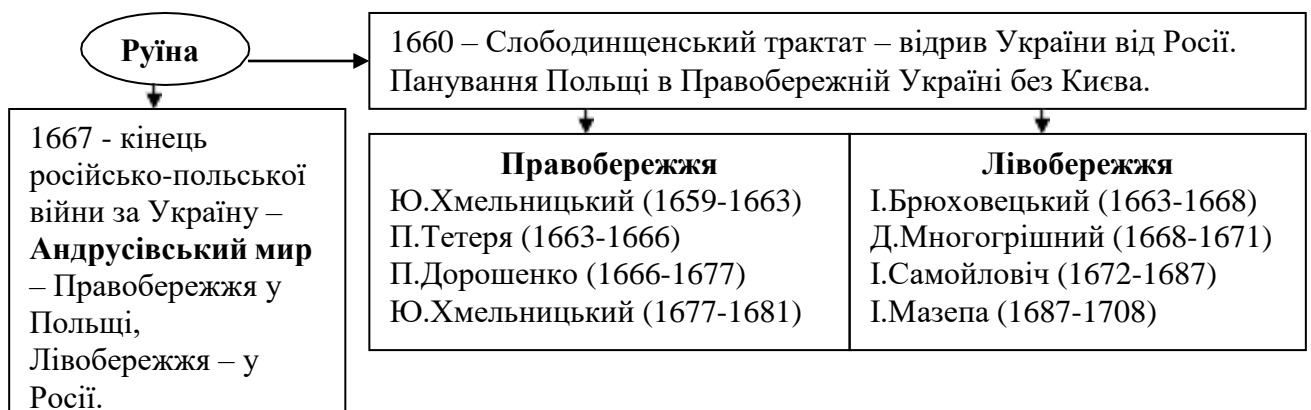
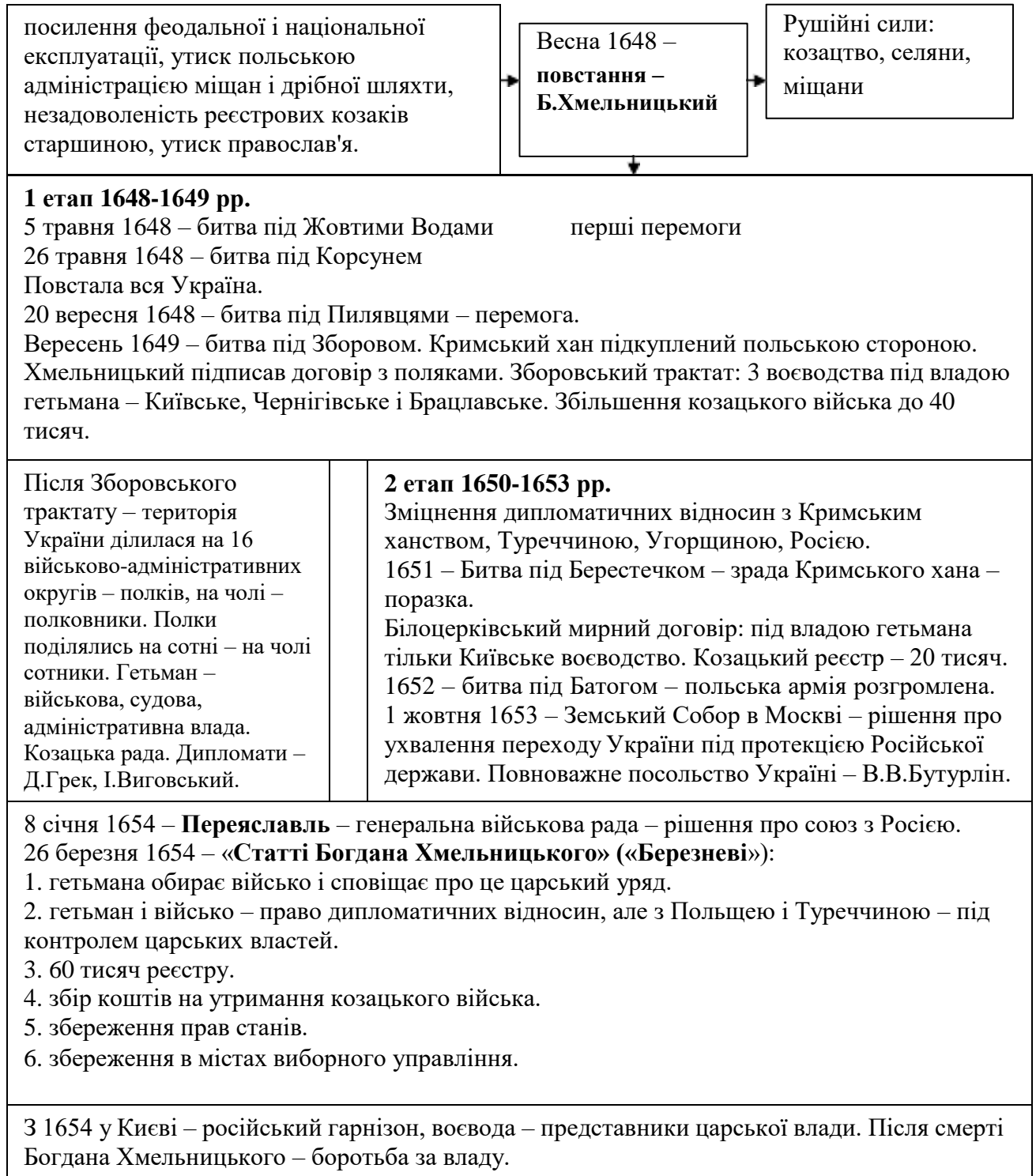
Польсько-литовська епоха в Україні

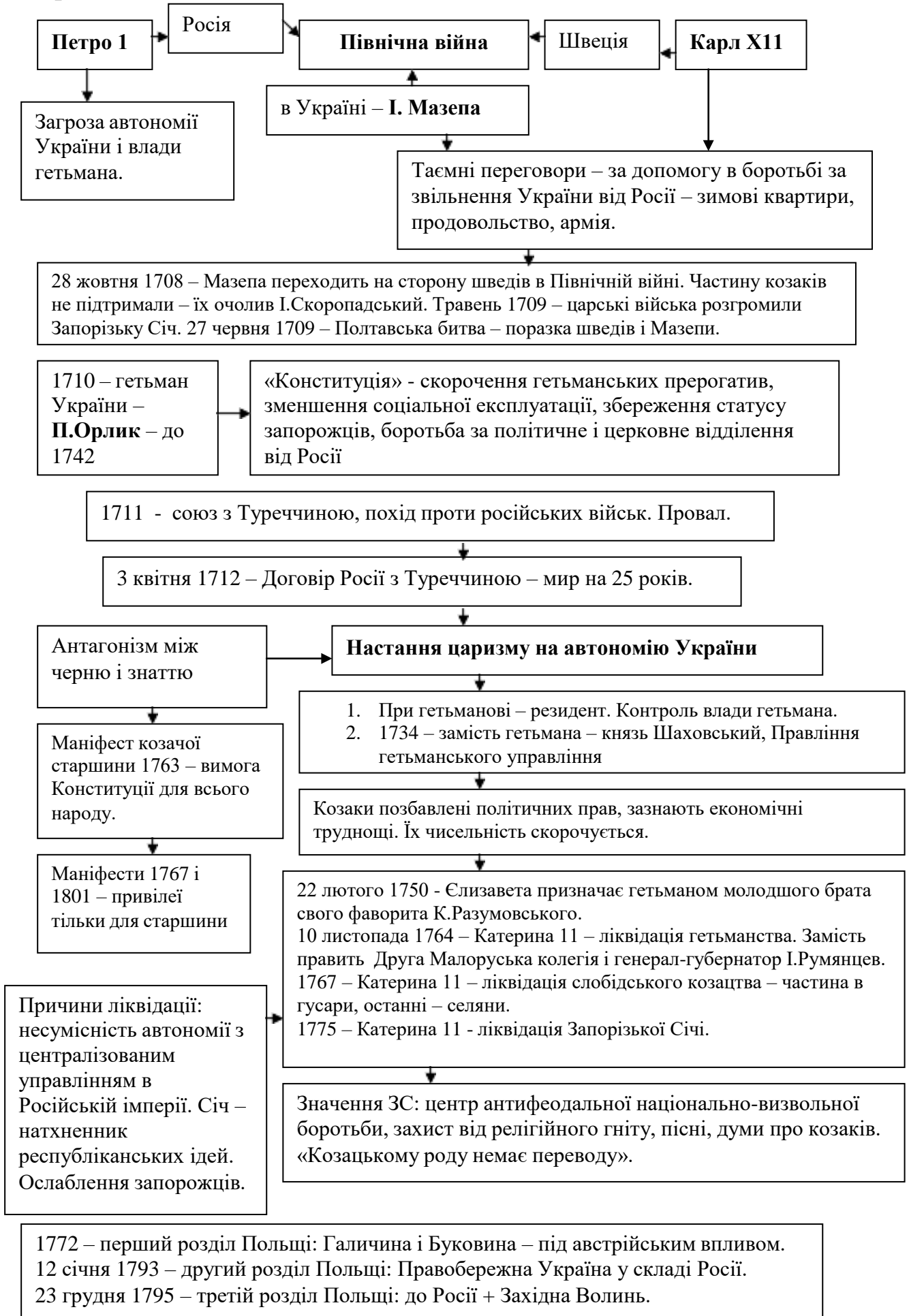
Козацька ера в Україні

Визвольна боротьба в Україні в середині XVII ст.

Україна в XVIII столітті

Україна в першій половині XIX століття

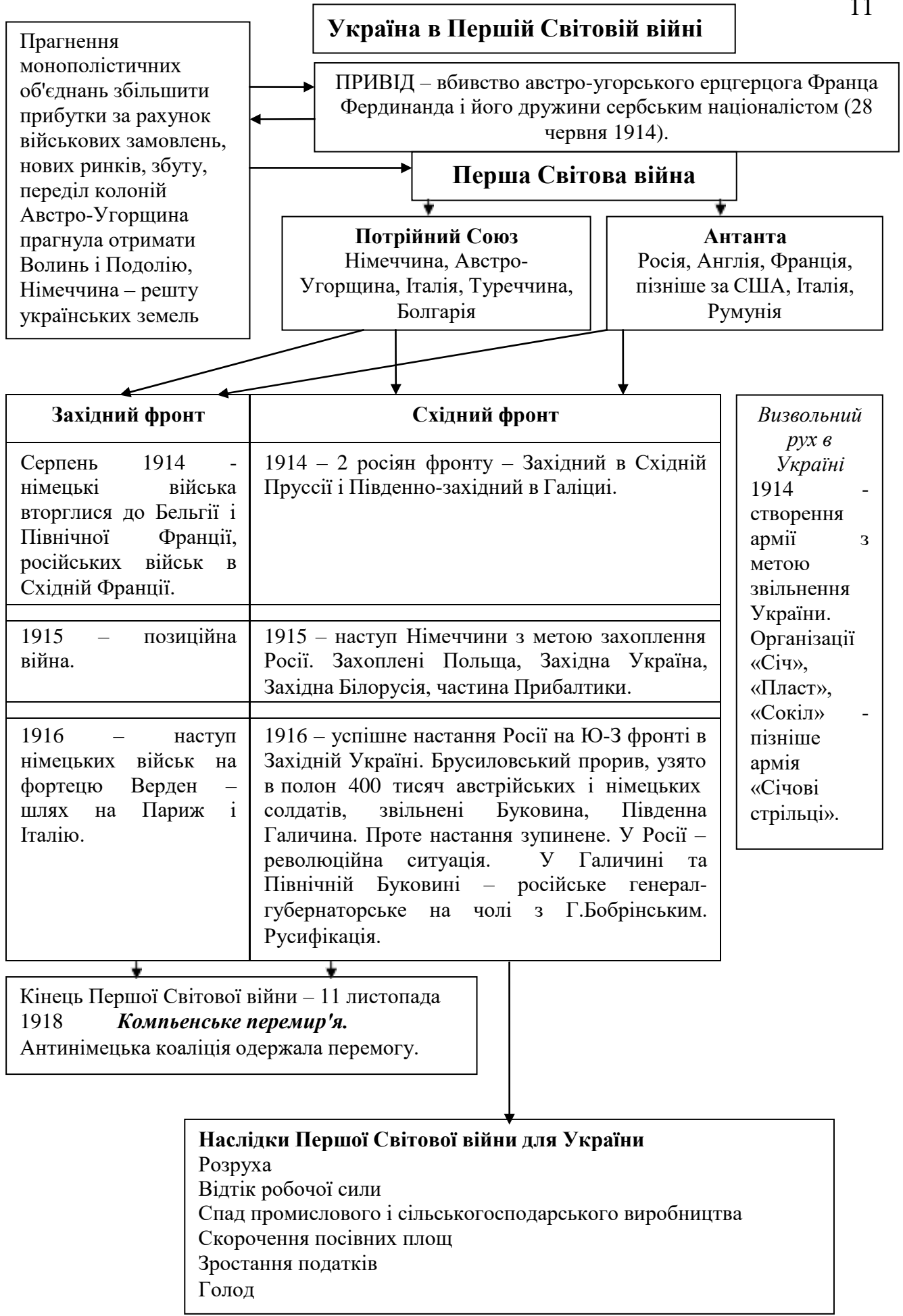

Україна в другій половині XIX століття

Україна на початку ХХ століття

Україна в Першій Світовій війні

ПРИВІД – вбивство австро-угорського ерцгерцога Франца Фердинанда і його дружини сербським націоналістом (28 червня 1914).

Перша Світова війна

Потрійний Союз
Німеччина, Австро-Угорщина, Італія, Туреччина, Болгарія

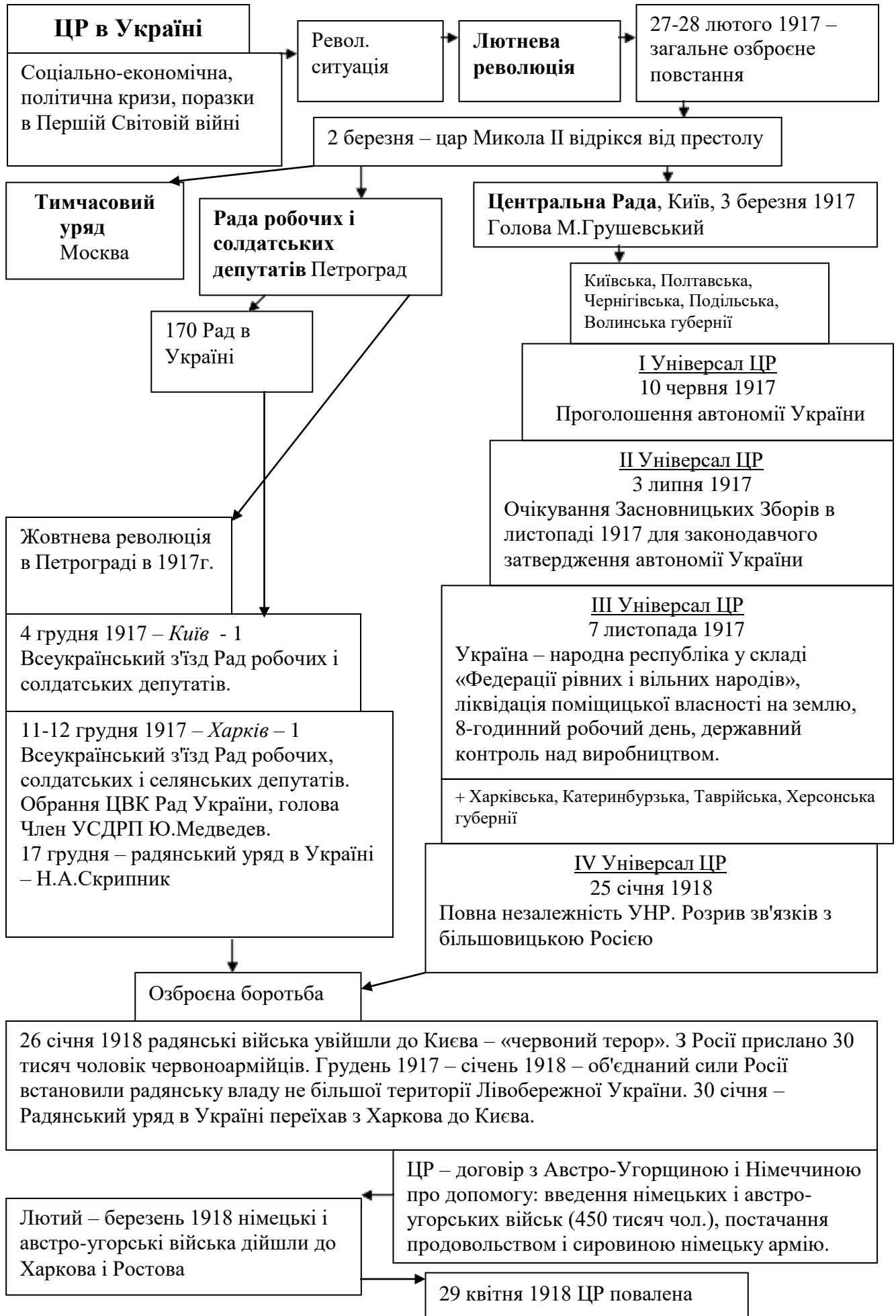
Антанта
Росія, Англія, Франція, пізніше за США, Італія, Румунія

Західний фронт	Східний фронт
Серпень 1914 - німецькі війська вторглися до Бельгії і Північної Франції, російських військ в Східній Франції.	1914 – 2 росіян фронту – Західний в Східній Пруссії і Південно-західний в Галиції.
1915 – позиційна війна.	1915 – наступ Німеччини з метою захоплення Росії. Захоплені Польща, Західна Україна, Західна Білорусія, частина Прибалтики.
1916 – наступ німецьких військ на фортецю Верден – шлях на Париж і Італію.	1916 – успішне настання Росії на Ю-З фронті в Західній Україні. Брусиловський прорив, узято в полон 400 тисяч австрійських і німецьких солдатів, звільнені Буковина, Південна Галичина. Проте настання зупинене. У Росії – революційна ситуація. У Галичині та Північній Буковині – російське генерал-губернаторське на чолі з Г.Бобрінським. Русифікація.

Визвольний рух в Україні
1914 - створення армії з метою звільнення України. Організації «Січ», «Пласт», «Сокіл» - пізніше армія «Січові стрільці».

Кінець Першої Світової війни – 11 листопада 1918 **Комп'єнське перемир'я.**
Антинімецька коаліція одержала перемогу.

Наслідки Першої Світової війни для України
Розруха
Відтік робочої сили
Спад промислового і сільськогосподарського виробництва
Скорочення посівних площ
Зростання податків
Голод

Друга Світова війна 1939-1945

Німеччина, Угорщина, Італія,
Румунія, Фінляндія, Японія.

Великобританія, Франція, Росія, США,
деякі інші держави

1 етап. 1 вересня 1939 німецькі війська вторглися до Польщі. Гітлер – план «бліцкригу» - блискавичної війни. 1940 німецькі війська окупували Данію, потім Норвегію, Бельгію, Нідерланди, Люксембург. На стороні Німеччини у війну вступила Італія. Весна 1941 – окупована Югославія і Греція. Військові дії в Північній Африці. До 22 червня 1941 Гітлер – план «Осту» - протягом 30 років виселити з України мільйони чоловік, заселити німецькими колоністами. Завдання групі армій «Південь» - завдати удару у напрямі Києва.

2 етап. 22 червня 1941 – оборонний у Великій Вітчизняній війні. Липень 1941г. – німецька армія – на підступах до Києва. 18 вересня 1941 – радянські війська залишили Київ. Липень 1941 – Наступ гітлерівців на Одесу, Миколаїв, Крим. 30 вересня – радянські війська залишили Одесу. Сентябрь 1941 – німецькі війська – на підступах до Харкова. Народне ополчення. Захоплення Маріуполя. Жовтень – бої в Харкові. Кінець вересня 1941 – наступ німецьких військ на Крим. Кінець жовтня – окупований Донбас, Крим. Йде оборона Севастополя. Січень 1942 – контрнаступ радянських військ, звільнена Лозова, Барвенково. Літо 1942 – захоплення Керчі. Евакуація з Севастополя – липень 1942. Намісник Гітлера в Україні – Кох. Концтабори. Партизанський рух. Травень 1942 – при Ставці Верховного Командування – Штаб партизанського руху. Червень 1942 – Український штаб партизанського руху. До 19 листопада 1942.

ОУН – співпраця з Гітлером. У складі німецької армії – «Легіон українських націоналістів» з 1943 – добровольча дивізія СС «Галичина». Червень 1941 – спроба створити українську державу. До 1942 – прихильники С.Бандери – партизанські загони, а з 1943 – конгрес ОУН призвав до антинацисткою і антирадянській боротьбі.

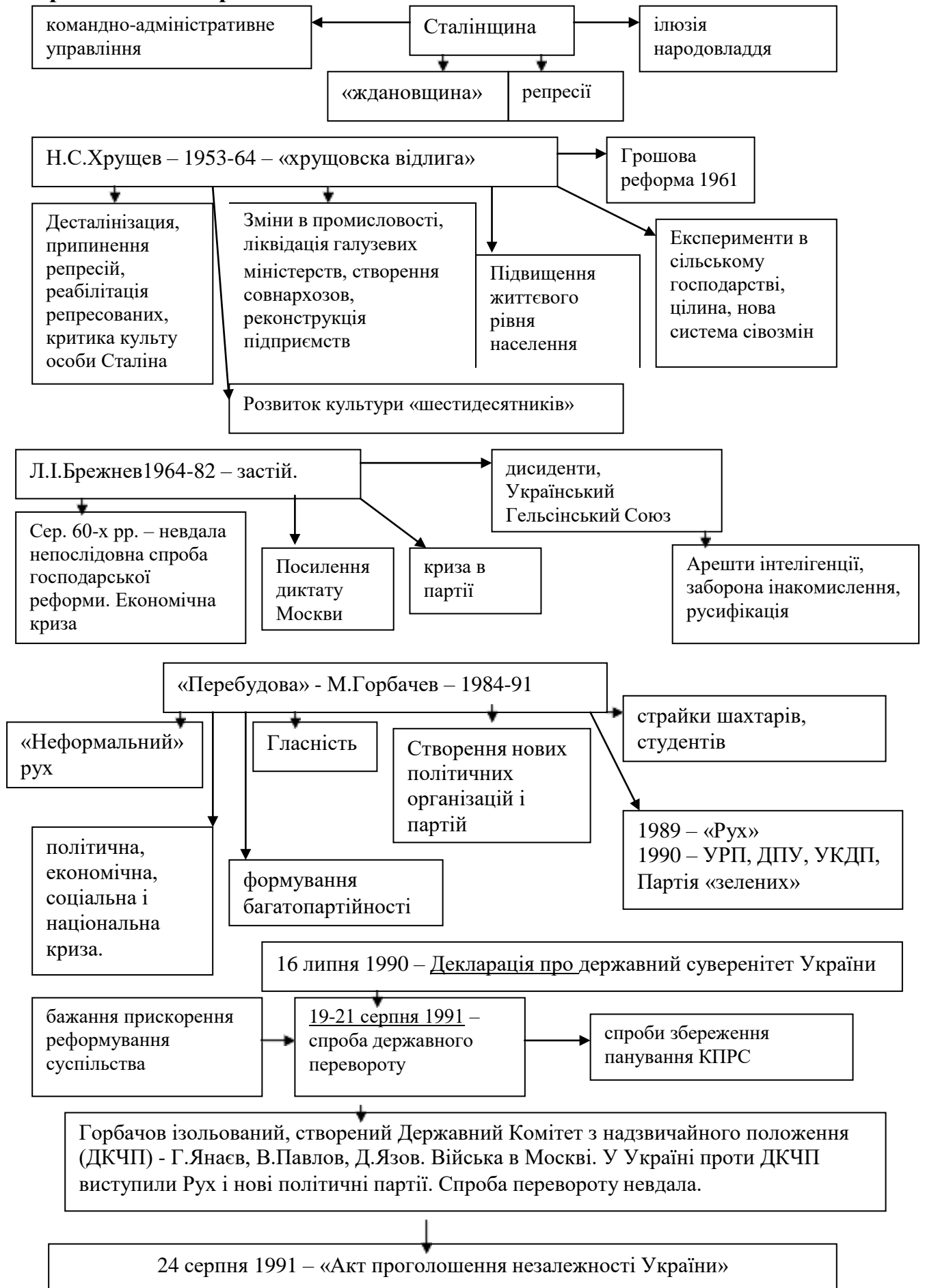
3 етап. Контрнаступ радянської армії. З 19 листопада 1942 Серпень 1943 – звільнений Харків. Наступальні операції – Донбаська, Керченська. Звільнення Донбасу, Лівобережжя. 6 листопада 1943 - звільнений Київ. До кінця 1943

4 етап Почало 1944 Січень-лютий – операція Корсунь-Шевченковська. Березень-квітень – звільнені Херсон, Вінниця, Чернівці, Одеса, Миколаїв. Травень – звільнений Крим. 10 жовтня 1944 – Карпатська операція – Україна звільнена. 8-9 травня 1945 – кінець війни. 2 вересня 1945 – капітуляція Японії, кінець Другої Світової війни. 20 листопада 1945 – Нюрнберзький процес над нацистськими злочинцями.

Підсумки війни для України:

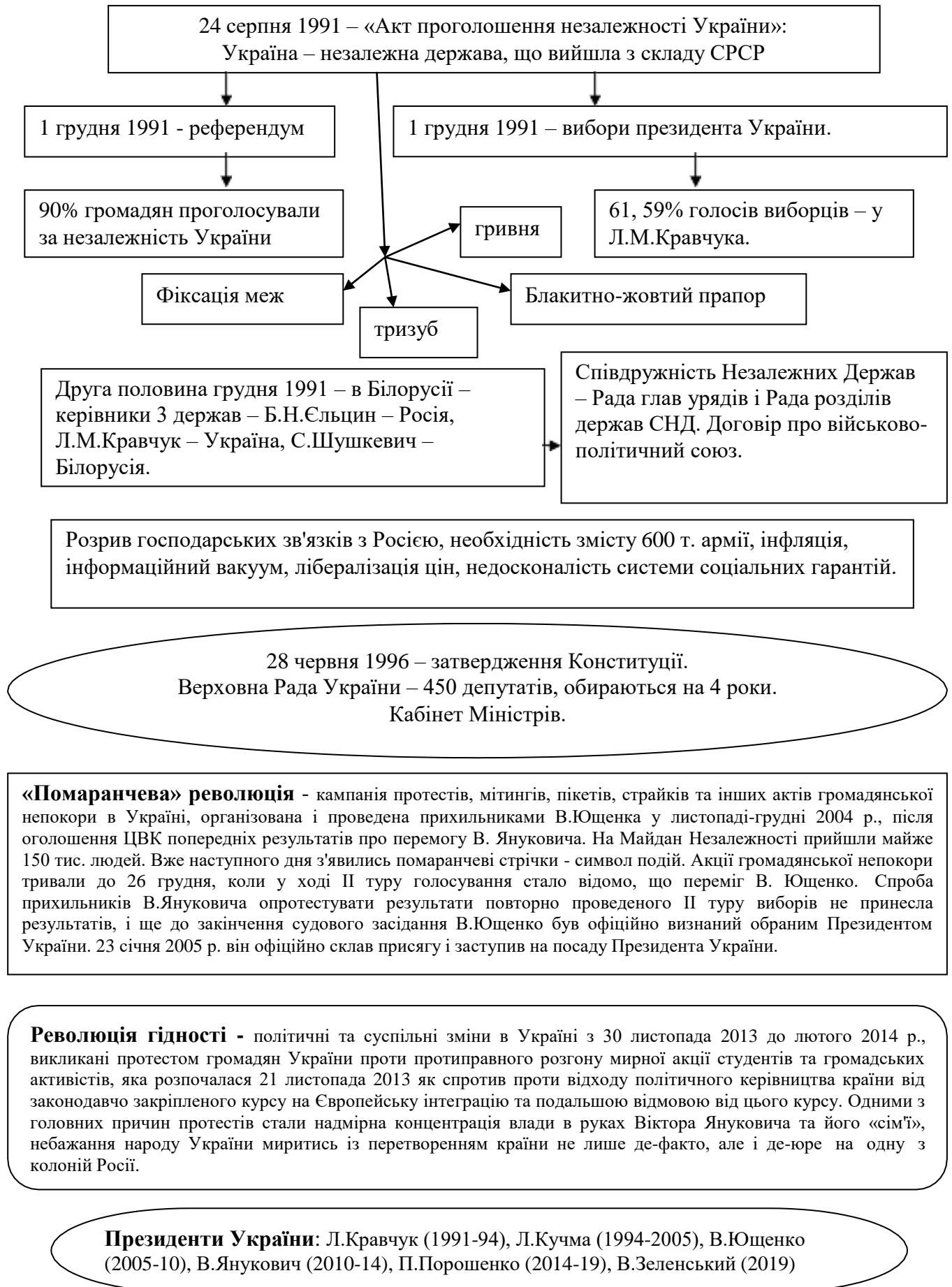
голод 1946-47р., розруха, безліч людських жертв, падіння промислового і сільськогосподарського виробництва, величезний матеріальний збиток. **9 травня** – День пам'яті загиблим у Великій Вітчизняній війні.

Україна в 50-90-і роки ХХ століття

Незалежна Україна

Хронологічна таблиця I модуль

Дата	Подія
1 млн.р.	Перша людина в Україні
1 млн. – 11 тис. р. тому	Палеоліт
40-35 тис. р. тому	Людина сучасного типу
10-8 тис. р. тому	Мезоліт
8-5 тис. р. тому	Неоліт
4-3 тис. до н.е.	Енеоліт. Трипільська культура
2 тис. – VIII ст.. до н.е.	Епоха бронзи
VIII – IV ст.. до н.е.	Ранній залізний вік
IX - перша половина VIII ст. до н.е.	Кіммерійці на території України
VII -III ст.до н.е.	Скіфи
VII ст. до н.е.-IV ст. н. е.	Грецькі міста-колонії
III ст. до н.е.-III ст. н.е.	Сармати
I-II ст.. н.е.	Перші згадки про слов'ян
IV ст. н. е.	Держава антів; держава готів
IV – IX ст.	Тюркські держави в Подніпров'ї
V – VII ст.	Розселення слов'ян
IX ст.	Руський каганат
860	Похід Аскольда на Константинополь
862	Рюрик у Новгороді
882	Олег у Києві
907, 911	Походи Олега на Константинополь (Царгород)
912-945	Княжіння Ігоря (Інгвара)
941, 944	Походи Ігоря на Константинополь
945	Вбивство Ігоря древлянами
945-964	Правління Ольги
946	Посольство Ольги до Константинополя
964-972	Княжіння Святослава
968	I Балканський похід Святослава
969-971	II Балканський похід Святослава
980-1015	Княжіння Володимира
988	Хрещення Русі
1019-1054	Княжіння Ярослава Мудрого
1016	Створення «Руської правди»
1036	Розгром печенігів під Києвом
1037	Софійський собор у Києві
1051	Обрання митрополитом руської церкви Іларіона
1054	Перша згадка в літописі про Києво-Печерський монастир
1054-1113	Правління Ярославичів - Ізяслава, Святослава, Всеволода
1056-57	Остромирове Євангеліє
1097	З'їзд князів у Любечі
1113	«Повість минулих літ»
1113-1125	Княжіння Володимира Мономаха
1125-1132	Княжіння Мстислава Володимировича
1124-1153	Княжіння в Галичі Володимирка

1153-1187	Княжіння в Галичі Ярослава Осмомисла
1169	Захоплення Києва володимиро-суздальським князем Андрієм Боголюбським
1185	Похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича проти половців
1187	«Слово о полку Ігоревім»
1187	Перша літописна згадка назви «Україна»
1199	Утворення Галицько-Волинського князівства. Князь Роман Мстиславович
1223	Битва на р. Калка з татара-монголами
1238-1264	Княжіння Данила Галицького в Галицько-Волинському князівстві
1239	Початок монголо-татарської навали на південно-західні руські землі (Україну)
1240	Взяття Києва татарами
1240	Перша згадка слова «козак» (Початкова монгольська хроніка)
1253	Коронація Данила Галицького
1264-1301	Княжіння Лева Даниловича
1301-1308	Княжіння Юрія I Левовича
1308-1323	Княжіння Лева II і Андрія Юрієвичів
1325-1340	Княжіння Юрія II (Болеслава)
1341-1377	Великий князь Литовський Ольгерд
1363	Перемога литовських і українських військ над татарами на Синій Воді
1385	Кревська унія
1392-1492	Княжіння Вітовта
1410	Грюнвальдська битва
1449	Утворення Кримського ханства
1471	Ліквідація Київського князівства
1489	Згадка про козаків у польській хроніці М.Бельського
1529, 1566, 1588	Литовські статuti
1557	«Устав на волоки»
1556	Спорудження Д.Вишневецьким першої Запорізької Січі
1556-61	Пересопницьке Євангеліє
1569	Люблінська унія
1572	Утворення реєстрового козацтва (Сигізмунд II Август)
1574	Видання І.Федоровим Львові «Апостола» і «Букваря»
1578	Реєстр Стефана Баторія
1578	Заснування в Острозі друкарні і школи К.Острозьким
1581	Видання І.Федоровим в Острозі Біблії
1585-86	Заснування Львівського Успенського братства
1587	Видання в Острозі першого полемічного твору Г.Смотрицького «Ключ царства небесного»
1591-93	Козацьке повстання під приводом К.Косинського
1594-96	Козацьке повстання під проводом С.Наливайка
1596	Берестейська церковна унія
1616-1622	Гетьманство П. Сагайдачного
1616	Взяття козаками Кафи
1620	Відновлення ієрархії православної церкви
1621	Хотинська війна
1625	Виступ козаків під проводом М.Жмайла. Куруківська угода.
1630	Козацьке повстання під проводом Т.Федоровича (Трясили)
1632	Утворення Києво-Могилянського колегіуму

1635	Зруйнування запорізькими козаками фортеці Кодак
1637-38	Козацьке повстання під проводом П.Павлюка (Бута), Я.Острянина, Д.Гуні.
1638	«Ординація Війська Запорізького реєстрового»
1648-1657	Гетьманування Б. Хмельницького
1648, травень	Битви під Жовтими Водами і Корсунем
1648, вересень	Перемога Б. Хмельницького під Пилявцями
1649, 8 серпня	Зборівський договір
1651	Поразка під Берестечком
1651	Білоцерківський договір
1652, травень	Перемога Хмельницького під Батогом
1654, 8 січня	Переяславська Рада
1654	Березневі статті Хмельницького
1657, жовтень	Обрання гетьмана І. Виговського
1658, вересень	Рішення Гадяцької ради про утворення Князівства Руського
1659, липень	Поразка московського війська під Конотопом
1659	Обрання гетьмана Ю. Хмельницького
1663-1665	Гетьманування П.Тетері на Правобережжі
1663-1668	Гетьманування І. Брюховецького на Лівобережжі
1665-1675	Гетьманування П. Дорошенка
1667	Андрусівське перемир'я
1672-1687	Гетьманування І. Самойловича
1681	Бахчисарайський мирний договір
1687-1708	Гетьманування І. Мазепи
1700-1721	Північна війна Росії з Швецією
1709	Полтавська битва. Зруйнування царськими військами Чортомлицької Січі
1709	Підписання І. Скоропадським Решетилівських статей
1708-1722	Гетьманування І. Скоропадського
1710	Конституція Пилипа Орлика
1711-1732	Існування Олешківської Січі
1727-1734	Гетьманування Д. Апостола
1734-1775	Нова Січ
1734-1750	Правління гетьманського уряду
1750-1764	Гетьманування К. Розумовського
1764	Остаточна ліквідація гетьманства
1768	Коліївщина
1768-1774	I Російсько-турецька війна
1772, 1793, 1795	Поділи Речі Посполитої
1771-1774	Захоплення Галичини та Буковини Австрією
1775	Знищення Запорозької Січі
1783	Приєднання Криму до Росії
1783	Царський указ про закріпачення селян Лівобережної і Слобідської України
1783-1785	Одержання українською старшиною прав російського дворянства
1787-1791	II Російсько-турецька війна
1798	Вихід друком «Енеїди» І.Котляревського
1805	Відкриття університету в Харкові
1814-1861	Роки життя Т.Г. Шевченка
1816	Товариство галицьких греко-католицьких священників
1825, грудень-1826, січень	Повстання декабристів

1833-1837	Діяльність «Руської трійці»
1830-31	Польське повстання
1834	Відкриття університету в Києві
1845-1847	Діяльність Кирило-Мефодіївського братства
1848	Скасування кріпацтва в Галичині
1853-1856	Кримська війна
1861	Скасування кріпацтва в Росії
1860-1861	Виникнення першої Громади в Києві
1863	Указ П. Валуєва про обмеження видання книг, заборону викладання українською мовою в школах
1865	Новоросійський університет
1868	Заснування у Львові товариств «Просвіта»
1870-1880	Народницький рух в Україні
1873	Створення у Львові Літературного товариства ім. Т.Шевченка (з 1892 – Наукового)
1876	Емський указ царя про заборону видання книг українською мовою та ввозу їх з-за кордону
1876-1877	«Чигиринська справа»
1881, 1 березня	Вбивство народовольцями царя Олександра II
1890	Русько-українська радикальна партія
1899	УНДП
1892-1893	Заснування у Львові Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка
1897	Виникнення Загальної Української безпартійної організації
Кінець 1880-х рр..	Утворення марксистських гуртків на Україні
1900	Утворення у Харкові Революційної Української партії (РУП)

Хронологічна таблиця II модуль

1900	РУП
1905-1907	Перша Російська революція
1914-1918	Перша Світова війна
1917, 27 лютого	Перемога лютневої революції у Росії
1917, 4 березня	Утворення Центральної Ради
1917, 6-8 квітня	Український національний конгрес
1917, 21 червня	I Універсал Центральної Ради
1917, 16 липня	II Універсал Центральної Ради
1917, 7 листопада	III Універсал Центральної ради Проголошення УНР
1918, 22 січня	IV Універсал. Проголошення незалежності і суверенітету УНР
1918, 9 лютого	Підписання угоди між державами Центрального блоку і Україною в Бресті
1918, березень	Початок австро-угорської окупації України
1918, 28 квітня	Розпуск Центральної Ради
1918, 29 квітня	Проголошення генерала П.Скоропадського гетьманом України
1918, 14 листопада	Створення Директорії
1918, листопад	Проголошення ЗУНР

1919, 16 січня	Початок війни між УНР і РРФСР
1919, 22 січня	Злука УНР із ЗУНР
1919, 5 лютого	Вступ Червоної Армії до Києва
1920, квітень	Варшавська угода між Директорією УНР та Польщею
1921, березень	Ризький мир між РСФРР і УСРР
1921-1929	НЕП
1921-23	Голод
1922, 30 грудня	Створення СРСР (РРФСР, УСРР, БСРР, ЗСФРР)
1923	Коренізація. Українізація.
1925	Курс на індустріалізацію
1928	Шахтинська справа
1929	Справа СВУ
1929	Утворення ОУН в західноукраїнських землях
1930	Польська «пацифікація» у Східній Галичині
1928/29-1932/33	Виконання I п'ятирічного плану
1929-1934	Проведення колективізації
1932-1933	Голодомор
1933-1937	Виконання II п'ятирічного плану
1935	Початок стаханівського руху
1939, 15 березня	Карпатська Українська держава
1939, 23 серпня	Підписання Німеччиною і СРСР Пакту про ненапад. Розподіл «сфер впливу»
1939, 1 вересня	Початок II світової війни
1939, 17 вересня	Вступ Червоної армії на територію Західної України
1939, 15 листопада	Прийняття Верховною Радою УРСР Закону про включення Західної України до складу УРСР (Східна Галичина і Волинь)
1940, серпень	Північна Буковина включена до складу УРСР
22 червня 1941-8 травня 1945	Напад Німеччини на СРСР. Війна.
1941, 30 червня	Проголошення Акта відновлення Української Держави
1942, грудень	Початок звільнення України
1943, 6 листопада	Звільнення Києва
1944, січень-лютий	Корсунь-Шевченківська наступальна операція
1944, вересень-жовтень	Карпатсько-Ужгородська наступальна операція
1944, 28 жовтня	Визволення України
1945, квітень	Україна – співзасновниця ООН
1946, березень	«Саморозпуск» УГКЦ
1946-47	Голод
1947, квітень-липень	Операція «Вісла»
1953	Перехід до обов'язкової семирічної Освіти
1954	Святкування 300-річчя Возз'єднання України з Росією
1954, лютий	Входження Криму до складу УРСР
1956, лютий	XX з'їзд КПРС
1957	Започаткування в ООН постійного представництва УРСР

1959	Українська робітничо-селянська спілка
1961	Прийняття XXII з'їздом КПРС Третьої Програми КПРС
1965	Початок здійснення «косигінської» економічної реформи
1976	Українська Гельсінська група
1977	Прийняття Конституції СРСР
1978	Прийняття Конституції УРСР
1985, березень	Обрання М.С. Горбачова Генеральним секретарем ЦК КПРС
1985, квітень	Квітневий Пленум ЦК КПРС, початок перебудови
1986, 26 квітня	Чорнобильська катастрофа
1989, вересень	Створення Народного Руху України за перебудову
1990, березень	Вибори до Верховної Ради УРСР
1990, 16 липня	Прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет Української РСР
1990, серпень	Закон про економічну самостійність Української РСР
1991, 17 березня	Всесоюзний референдум
1991, 19-21 серпня	Спроба здійснення державного перевороту в СРСР
1991, 24 серпня	Прийняття Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України
1991, 1 грудня	Підтвердження Акту проголошення незалежності України на республіканському референдумі, обрання Президентом України Л.М. Кравчука
1991, 6 грудня	Заснування Збройних Сил України
1991, 8 грудня	Створення СНД
1994, березень	Вибори до Верховної Ради України
1994, липень	Вибори Президента України. Президент України Л.Д. Кучма
1995	Україна – член Ради Європи
1995, червень	Прийняття Конституційного договору між Верховною Радою України та Президентом України
1996, 28 червня	Прийняття Верховною Радою Конституції України
1998, 29 березня	Вибори до Верховної Ради України
1999, жовтень, листопад	Вибори Президента України. Президент України Л.Д. Кучма
2000	Касетний скандал. Справа Гонгадзе.
2004, жовтень	Вибори Президента України
2004, листопад-грудень	Помаранчева революція
2005, січень	Президентом України обрано В.А. Ющенка
2008	Вступ України до Світової організації торгівлі
2010, січень	Президентом України обрано В.Ф. Януковича
2013, листопад – 2014, лютий	Революція гідності
2014, 25 травня	Президентом України обрано П.Порошенка
2014	Підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом
2014, 26 жовтня	Позачергові вибори до Верховної Ради України
2015, листопад	Національна поліція України
2015, грудень	Заборона Компартії України
2016, 1 січня	Набирає чинності зона вільної торгівлі з ЄС

2017, 6 квітня	Надання українським громадянам безвізового режиму (почав діяти з 11 квітня)
2018, 15 грудня	Утворення помісної Православної церкви в Україні
2019	Президентом обрано В.Зеленського
2020	Пандемія корона вірусу дісталась України